

Пелехатий А.О.

*доктор економічних наук,
доцент кафедри державного управління,
Український Католицький університет, м. Львів*

Pelekhatyi Andrii

Ukrainian Catholic University, Lviv

Симанич Н.Б.

*аспірант,
Львівський національний університет імені Івана Франка*

Symanych Nazar

Ivan Franko National University of Lviv

АЛЬТЕРНАТИВНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ПЕРІОД ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

ALTERNATIVE SOURCES OF FINANCING FOR THE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES IN THE PERIOD OF POST-WAR RECONSTRUCTION

Анотація. Досліджено можливості залучення альтернативних джерел фінансування територіальних громад для швидкого відновлення територій України. Розглянуто законодавчу базу, яка регламентує механізми муніципальних запозичень. Запропоновано впровадити систему оцінки кредитоспроможності місцевих бюджетів, яка має включати загальний обсяг місцевого боргу, співвідношення боргових виплат до власних доходів, обсяг власних доходів громади, дефіцит або профіцит бюджету, інвестиційну активність громади, динаміку валового регіонального продукту, рівень зайнятості та безробіття, диверсифікацію економіки, досвід роботи з кредитними ресурсами та якість стратегічного планування. Зазначено необхідність формування рівнів кредитоспроможності громад з віднесенням кожної громади до одного з таких рівнів, градацію рівнів пропонується встановити від А (висока кредитоспроможність) до D (дефолтний рівень). Пропонується створити на рівні областей спеціальні фонди гарантування повернення кредитів під управлінням обласних державних адміністрацій, для посилення можливостей громад використовувати кредитні ресурси міжнародних донорів. Визначено принципи сучасної економічної моделі розвитку територій на основі державно-приватного партнерства та запропоновано економічну модель розвитку (відновлення) територій на основі державно-приватного партнерства. Встановлено основні переваги економічної моделі на основі ДПП, а саме: оптимізація бюджет-

них витрат, зростання зайнятості та економічна активність, мінімізація корупційних ризиків, розвиток інновацій та цифрових рішень. Досліджено можливості грантового фінансування та надання гуманітарної допомоги територіальним громадам. Розглянуто платформу DREAM (Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management), як інструменту подачі грантових заявок та відбору інвестиційних проєктів.

Ключові слова: органи місцевого самоврядування, територіальні громади, розвиток територіальних громад, фінансова спроможність, альтернативні джерела фінансування, місцеві запозичення, державно-приватне партнерство.

Постановка проблеми. Відновлення територій України після руйнувань, спричинених війною, є одним із ключових викликів для держави та місцевих громад. Традиційних бюджетних ресурсів та міжнародної допомоги недостатньо для швидкої та масштабної реконструкції інфраструктури, житлового фонду та економіки регіонів. Саме тому дедалі більшої ваги набувають альтернативні джерела фінансування, які можуть забезпечити додаткові кошти для відбудови. Використання таких інструментів, як муніципальні облігації, державно-приватне партнерство, міжнародні гранти, краудфандинг, соціальні інвестиції та благодійні фонди, дозволяють залучати значні ресурси без надмірного наванта-

ження на державний бюджет. Ефективне управління цими фінансовими механізмами потребує прозорості нормативно-правової бази, розвитку цифрових технологій для моніторингу використання коштів та активного залучення громадян і бізнесу до процесу відновлення країни.

Таким чином, альтернативні джерела фінансування можуть значно посилити спроможність України швидко та ефективно відновлювати свої території, залучаючи до цього процесу широкий спектр фінансових та інституційних партнерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Різні аспекти окресленої проблематики стали предметом наукових пошуків як вітчизняних: Г. Возняк, О. Кириленко, І. Луніна, В. Опарін, Х. Патицька, А. Пелехатий, А. Ткачук, П. Жук, так і зарубіжних вчених: R. Musgrave, U. Thießen.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз діючого нормативно-правового законодавства в питаннях альтернативних джерел фінансування територіальних громад та розробка нових рекомендацій, які дозволять покращити фінансову спроможність органів місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Для забезпечення ефективного використання альтернативних фінансових ресурсів перш за все необхідно оновити законодавчу базу, що регламентує механізми муніципальних запозичень (рис. 1), державно-приватного партнерства та залучення міжнародних грантів. Перш за все

необхідне скорочення нормативно-правових актів, які регламентують залучення додаткових фінансових ресурсів на відновлення територій, розширення повноважень органів місцевого самоврядування у питаннях фінансового управління, спрощення процедур отримання кредитних ресурсів та чітке визначення критеріїв відповідальності при реалізації спільних проєктів із бізнесом. Важливим є також створення прозорих правил взаємодії місцевої влади з міжнародними фінансовими організаціями, що сприятиме підвищенню довіри до муніципальних структур та збільшенню обсягів міжнародної фінансової допомоги. На сьогодні усі запозичення та залучення коштів міжнародної фінансової допомоги проводяться через державні органи влади, що значно затримує процеси реалізації проєктів та відновлення/розвитку громад.

Одним із основних джерел фінансування довгострокових проєктів для відновлення громад України може стати інструмент *місцевих запозичень*, проте їхнє використання громадами потребує вдосконалення механізмів управління борговими зобов'язаннями.

Розвиток інструментів муніципальних запозичень в Україні є важливим кроком для посилення фінансової спроможності територіальних громад. Для цього необхідно розробити систему оцінки кредитоспроможності місцевих бюджетів, що дозволить знизити ризики надмірного боргового навантаження.

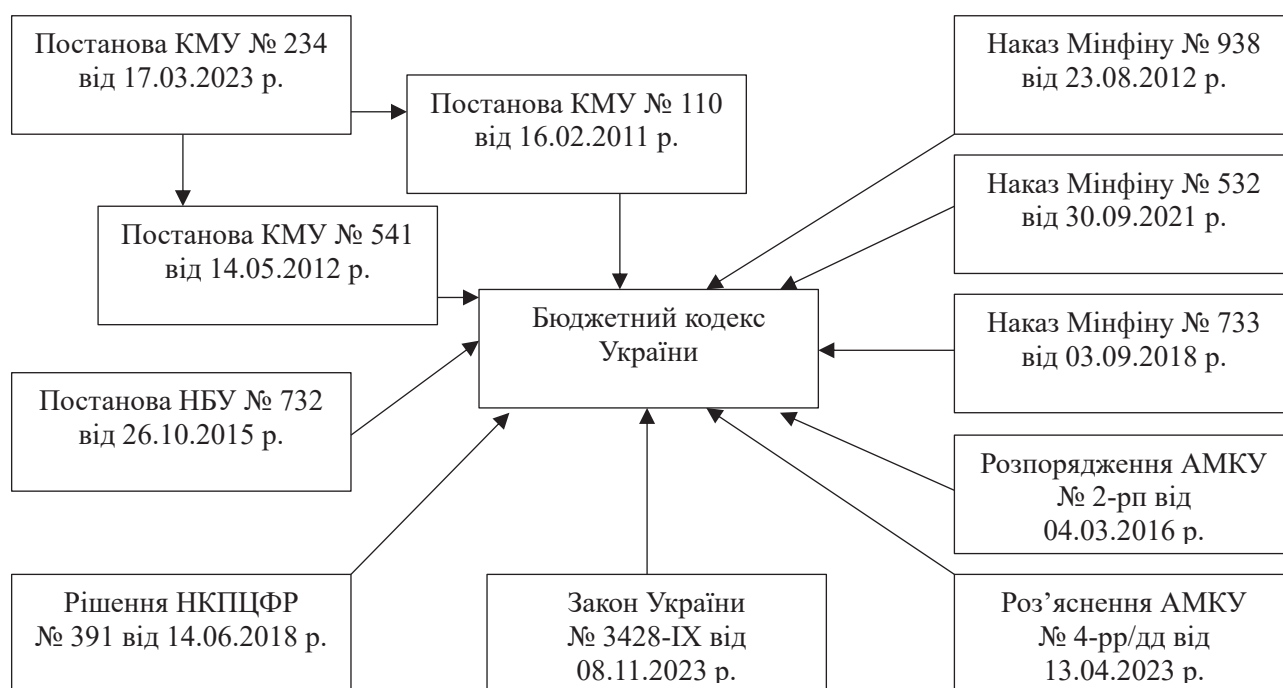

Рис. 1. Нормативно-правова база регулювання місцевих запозичень та надання місцевих гарантій

Джерело: складено на основі [6-12]

Перш за все на рівні Міністерства фінансів України повинна бути впроваджена система оцінки кредитоспроможності місцевих бюджетів, яка повинна базуватися на комплексному аналізі фінансової стійкості громади, її боргових зобов'язань, економічного потенціалу та управлінських можливостей. Запропонована модель оцінки має включати кількісні та якісні показники, що дасть змогу визначати рівень ризику муніципальних запозичень.

Основними фінансово-економічними показниками критеріїв оцінки кредитоспроможності місцевих бюджетів повинні стати:

- загальний обсяг місцевого боргу, який згідно Бюджетного кодексу України станом на кінець бюджетного періоду не може перевищувати 200% середньорічного обсягу доходів загального фонду місцевого бюджету, які надійшли за три попередні бюджетні періоди, що передують прийняттю рішення;

- співвідношення боргових виплат до власних доходів – частка витрат на обслуговування боргу у структурі доходів бюджету не повинна перевищувати 15%;

- обсяг власних доходів громади – аналізується динаміка надходжень від місцевих податків і зборів;

- дефіцит або профіцит бюджету – оцінка балансу між доходами та витратами (стійкий профіцит є ознакою високої платоспроможності);

- інвестиційна активність громади – аналіз рівня залучених інвестицій та реалізованих проєктів за останні 3-5 років;

- динаміка валового регіонального продукту (ВРП) – оцінка рівня економічного розвитку громади;

- рівень зайнятості та безробіття – впливає на податкові надходження та економічну стабільність;

- диверсифікація економіки – залежність бюджету від одного великого платника податків збільшує ризики;

- досвід роботи з кредитними ресурсами – оцінка історії запозичень та своєчасності їх обслуговування;

- якість стратегічного планування – наявність довгострокових фінансових стратегій та програм розвитку.

Розглянувши основні фінансово-економічні показники критеріїв оцінки кредитоспроможності місцевих бюджетів Міністерство фінансів України повинно сформувати рівні кредитоспроможності громад з віднесенням кожної громади до одного з таких рівнів. Нами пропону-

ються наступні рівні градації громад за рівнем кредитоспроможності:

- Рівень А – висока кредитоспроможність – громади, які відносяться до рівня А повинні мати низьке боргове навантаження, стабільні власні доходи, збалансований бюджет, високу інвестиційну активність та високий рівень прозорості та ефективного управління фінансами;

- Рівень В – середня кредитоспроможність – до нього увійдуть громади з помірним рівнем боргу, стабільними надходженнями, стабільною економічною ситуацією та наявністю потенційних інвестиційних можливостей;

- Рівень С – низька кредитоспроможність – громади, які потрапляють до рівня С характеризуватимуться високим борговим навантаженням, нестабільними доходами, залежністю від трансфертів з державного бюджету, а відтак значним дефіцитом бюджету та слабкою інвестиційною привабливістю. Таким громадам повинна бути заборона на отримання кредитів для недопущення ситуацій можливих невиклат по заборгованостям;

- Рівень D – дефолтний рівень – нездатність громади виконувати власні зобов'язання, не говорячи уже про боргові, відсутність стабільних джерел доходів та високі ризики фінансової нестабільності. Громади, які потраплятимуть до рівня D повинні переходити в розряд територіальних громад, які в середньостроковій перспективі, в разі незмінності фінансових показників будуть приєднані до більш спроможних громад.

Для підвищення точності оцінки та прогнозування кредитних ризиків місцевих бюджетів необхідно перш за все впровадити автоматизовані системи моніторингу, які на основі фінансових показників громад формуватимуть незалежний муніципальний кредитний рейтинг територій України.

Запропонована система оцінки кредитоспроможності дозволить органам місцевого самоврядування отримувати об'єктивну картину фінансового стану громади та визначати можливості для залучення позикових коштів без ризику дестабілізації бюджету.

Для забезпечення фінансової стійкості громад та полегшення доступу органів місцевого самоврядування до кредитних ресурсів необхідно створити на рівні областей спеціальні фонди гарантування повернення кредитів під управлінням обласних державних адміністрацій. Такий фонд стане механізмом зниження ризиків для банків та інвесторів, що дозволить громадам отримувати позики на вигідніших

умовах, навіть якщо їхня кредитоспроможність обмежена.

Створення такого фонду потребує законодавчого врегулювання, зокрема внесення змін до Бюджетного кодексу України та законодавства про місцеве самоврядування, аби закріпити механізм формування, функціонування та використання коштів фонду. Джерелами його фінансування повинні стати внески громад в залежності від сум залучених запозичень, так пропонується встановити, що суму в розмірі 2% від суми отриманого кредиту громади перераховуватимуть до фонду гарантування повернення кредитів (сума не входить в залучені кредитні кошти і перераховується на основі окремо прийнятого рішення місцевої ради), також щорічно з обласного бюджету до фонду перераховуватиметься сума в розмірі 15% від суми надходжень фонду за попередній рік. Додатковими ресурсами фонду можуть бути кошти бізнесу та грантова допомога міжнародних партнерів.

Для ефективної роботи фонду необхідно запровадити чіткі критерії відбору громад, які зможуть скористатися його гарантіями. Оцінюватися мають фінансовий стан громади, рівень боргового навантаження, стратегічні цілі кредитування та прогнозована спроможність повернення коштів. Також необхідно створити механізм страхування ризиків фонду, щоб мінімізувати втрати у разі неплатоспроможності окремих громад. Фонд повинен бути позабюджетним з можливістю генерування коштів на валютних рахунках в залежності до структури прив'язки кредитних портфелів громад.

Фонд гарантування може працювати у двох основних напрямках:

- як гарант перед банками за позиками місцевих бюджетів;
- як співфінансист проектів розвитку, де частина боргових зобов'язань покривається за рахунок його коштів. Це дозволить органам місцевого самоврядування без надмірного боргового навантаження реалізовувати інфраструктурні, соціальні та економічні проекти, сприяючи сталому розвитку регіону.

Контроль за діяльністю фонду має здійснюватися незалежною наглядовою радою, до складу якої можуть входити представники органів влади, експерти у сфері фінансів та місцевого самоврядування, а також представники бізнесу та міжнародних партнерів. Важливим елементом є запровадження цифрової платформи моніторингу кредитів, що забезпечить прозорість та ефективне управління фінансовими ресурсами.

Таким чином, створення регіонального фонду гарантування повернення кредитів сприятиме підвищенню фінансової спроможності громад, стимулюванню залучення інвестицій та реалізації стратегічних проектів на місцевому рівні. Це дозволить зробити муніципальні запозичення більш безпечними та доступними, що стане важливим інструментом регіонального розвитку, особливо в умовах відновлення економіки України.

В умовах масштабної руйнації інфраструктури та економічного спаду, спричиненого війною, ще одним інструментом розвитку територій повинно стати *державно-приватне партнерство (ДПП)*. Оскільки державні ресурси є обмеженими, а потреби у фінансуванні колосальні, саме співпраця держави та бізнесу може стати каталізатором економічного відновлення, модернізації інфраструктури та створення нових робочих місць.

Післявоєнне відновлення потребує комплексного підходу, який поєднуватиме стратегічне планування, ефективне використання наявних ресурсів та залучення міжнародних інвесторів. ДПП дозволяє залучати кошти приватного сектору в інфраструктурні, соціальні та промислові проекти, що сприяє пришвидшенню їх реалізації.

Одним із головних напрямів використання ДПП є відновлення зруйнованих міст та громад, будівництво житла для внутрішньо переміщених осіб, модернізація транспортної та енергетичної інфраструктури. Участь бізнесу у цих проектах сприятиме не лише економічному розвитку, а й підвищенню рівня довіри між державним та приватним секторами.

Становлення ДПП як ефективного інструменту розвитку територій можливе лише при зміні підходів до його використання, а саме необхідності формування та дотримання норм сучасної економічної моделі розвитку (відновлення) територій на основі державно-приватного партнерства (рис. 2).

Основні переваги економічної моделі на основі ДПП стане:

- оптимізація бюджетних витрат – держава та громади можуть спрямовувати кошти на пріоритетні соціальні потреби, залучаючи приватний капітал до реалізації інфраструктурних проектів;
- зростання зайнятості та економічна активність – створення індустріальних парків та підтримка малого бізнесу забезпечує робочі місця та збільшує податкові надходження;
- мінімізація корупційних ризиків – прозорі механізми державно-приватного партнерства

сприяють ефективному використанню фінансових ресурсів та контролю з боку громадськості;

- розвиток інновацій та цифрових рішень – впровадження сучасних технологій підвищує конкурентоспроможність регіонів та громад та сприяє інтеграції у глобальну економіку.

Для ефективного розвитку територій на основі ДПП необхідно перепрофільовувати основні завдання Агенцій регіонального розвитку, які мали б стати координаторами взаємодії між державою та бізнесом, а також залучати міжнародних інвесторів та фінансові інститути в розвиток інфраструктури громад та регіонів.

Міжнародні організації та донори готові підтримувати громади України в процесах їх розбудови та відновлення. У цьому контексті вони надають не лише фінансову допомогу, а й експертну підтримку, технологічні рішення та консультації щодо реформування місцевого самоврядування. Такі інституції, як Світовий банк, Європейський Союз, ООН, Міжнародний валютний фонд, USAID (до березня 2025 року), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), уряди партнерських країн, благодійні фонди та міжнародні неурядові організації, відіграють ключову роль у залученні ресурсів на відновлення критичної інфраструктури, розвиток соціальних послуг і підтримку місцевого бізнесу.

Одним із основних механізмів підтримки є грантове фінансування, яке дозволяє громадам отримувати кошти без необхідності їхнього повернення. Гранти часто спрямовані на відбудову зруйнованих об'єктів, розвиток нових підприємницьких ініціатив, покращення енергетичної ефективності та екологічну модернізацію регіонів та громад. Наприклад, Європейський Союз реалізує численні програми технічної допомоги, такі як «EU4Recovery», які спрямовані на реконструкцію критично важливих об'єктів інфраструктури.

Крім фінансової допомоги, міжнародні партнери надають громадам доступ до передових технологій та експертного супроводу. Наприклад, Світовий банк підтримує програми цифровізації муніципального управління, сприяючи розвитку електронних сервісів та відкритих даних, що підвищує прозорість використання бюджетних коштів. Важливу роль відіграють міжнародні ініціативи, які навчають представників місцевої влади новітнім методам фінансового планування, залучення інвестицій та реалізації великих інфраструктурних проєктів.

ЄБРР, ЄІБ надають громадам грантові та кредитні кошти на довгострокові проєкти модер-

нізації транспортної інфраструктури, енергетики та водопостачання, що дозволяє суттєво покращити якість життя мешканців. Водночас такі механізми передбачають незначне співфінансування (в більшості покриття в проєктах податкової складової, а саме податку на додану вартість), що дає змогу громадам реалізовувати масштабні проєкти без надмірного фінансового навантаження на місцеві бюджети.

Ще одним напрямом міжнародної допомоги є гуманітарні та соціальні програми ООН та її структурні підрозділи, такі як ПРООН, ЮНІСЕФ та ФАО, допомагають забезпечити громади базовими послугами, включаючи медицину, освіту, підтримку вразливих категорій населення та продовольчу безпеку. Така допомога особливо важлива для громад, що постраждали від військових дій, адже вона дає змогу стабілізувати соціальну ситуацію та сприяти швидшому поверненню населення до нормального життя.

Для того щоб українські громади могли ефективно використовувати міжнародну підтримку, необхідно впроваджувати прозорі механізми управління отриманими коштами та посилювати інституційну спроможність органів місцевого самоврядування. Важливим фактором є розвиток якісного стратегічного планування на рівні громад, що дозволить правильно визначати пріоритети та адаптувати фінансові ресурси під конкретні потреби. Крім того, спрощення бюрократичних процедур для отримання грантів та кредитів сприятиме залученню більшої кількості міжнародних донорів і партнерів.

Сучасні технології можуть значно підвищити ефективність залучення та управління альтернативними джерелами фінансування. Створення онлайн-платформ для муніципальних інвестиційних проєктів дозволить громадам презентувати свої ініціативи потенційним інвесторам та міжнародним партнерам.

Так, платформа DREAM (Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management), яка заснована у 2023 році, є одним із ключових інструментів для залучення фінансування на відновлення та розвиток українських громад. Це цифрова екосистема, яка дозволяє громадам прозоро презентувати свої інфраструктурні проєкти, знаходити потенційних донорів і ефективно координувати процеси фінансування та реалізації.

Основною перевагою DREAM є її відкритість і підзвітність. Платформа дає змогу міжнародним партнерам, урядам іноземних країн, фінансовим установам і благодійним організа-

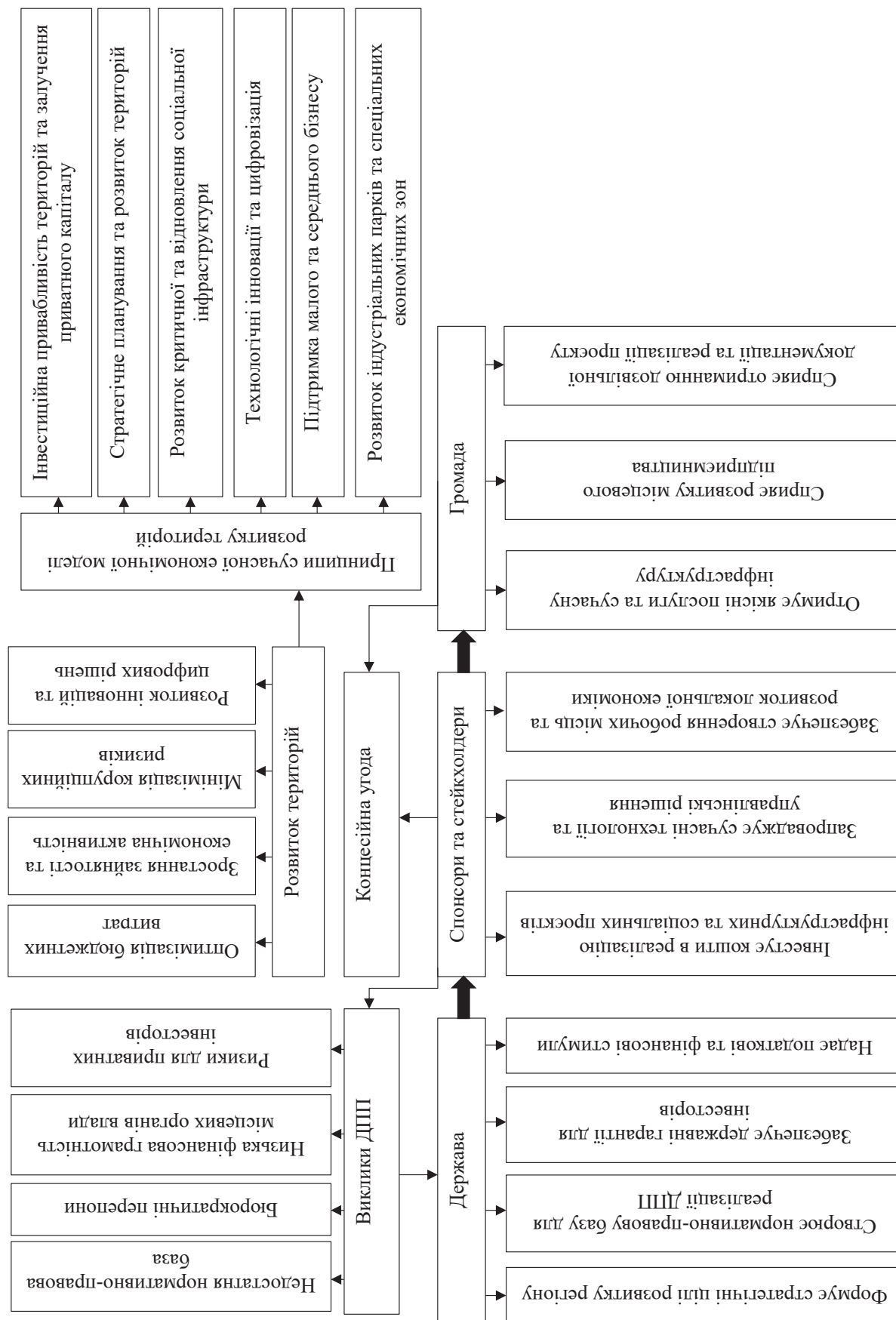

Рис. 2. Економічна модель розвитку (відновлення) територій на основі державно-приватного партнерства

Джерело: розробка автора

ціям напряду ознайомлюватися з проектами, які потребують фінансування, і приймати обґрунтовані рішення щодо підтримки. Завдяки цьому виключається посередництво та бюрократичні перепони, що значно прискорює процес залучення коштів.

Крім того, DREAM забезпечує інтеграцію з державними реєстрами, що дозволяє контролювати ефективність використання фінансування та запобігати корупційним ризикам. Це також дає змогу відстежувати статус реалізації проєктів у режимі реального часу, що підвищує рівень довіри до громад і державних структур.

Для місцевих органів влади платформа є інструментом стратегічного планування, оскільки допомагає систематизувати потреби громад, аналізувати можливості фінансування та формувати якісні проєктні заявки. Використання DREAM дозволяє громадам краще комунікувати з міжнародними донорами, демонструвати прозорість процесів і пришвидшувати отримання необхідних ресурсів для відбудови.

Таким чином, DREAM є важливим кроком у цифровізації процесів відновлення України та залучення альтернативних джерел фінансування, що робить її одним із ключових механізмів державно-приватного партнерства та міжнародної допомоги.

Водночас використання автоматизованих систем бюджетного планування допоможе ефективніше контролювати витрати та оптимізувати розподіл фінансових ресурсів.

Одним із перспективних інструментів залучення фінансування є створення муніципальних або регіональних інвестиційних фондів, які зможуть акумулювати кошти для реалізації стратегічних проєктів. Такі фонди можуть отримувати фінансування від місцевого бізнесу, міжнародних організацій або приватних інвесторів, що сприятиме розвитку громад без додаткового навантаження на бюджет.

Основною метою таких фондів є акумулювання ресурсів для фінансування пріоритетних напрямів економічного розвитку громад, створення робочих місць та підвищення інвестиційної привабливості регіонів.

Одним із ключових напрямів розвитку місцевих інвестиційних фондів є впровадження механізму підтримки малого та середнього бізнесу (МСБ). Це може реалізовуватися через надання доступних кредитів, мікрофінансування, створення гарантійних механізмів для залучення позикових коштів підприємцями. Крім того, важливим аспектом є інвестування в інноваційні

та високотехнологічні проєкти, які сприятимуть модернізації економіки регіонів.

Для ефективного функціонування місцевих інвестиційних фондів необхідне вдосконалення нормативно-правової бази. Це передбачає створення законодавчих умов для гнучкого управління фондами, стимулювання приватних інвесторів до співпраці, спрощення механізмів залучення міжнародних грантів і запровадження податкових пільг для учасників фонду. Важливим кроком також є розширення можливостей муніципальних запозичень, що дозволить громадам активніше залучати кошти для реалізації масштабних проєктів.

Таким чином, розвиток місцевих інвестиційних фондів є ключовим фактором забезпечення фінансової спроможності громад, стимулювання економічного зростання та розширення можливостей для підприємницької діяльності. Інтеграція таких фондів у загальнодержавну стратегію регіонального розвитку дозволить не лише залучати додаткові фінансові ресурси, а й створювати сталі механізми для довгострокового економічного підйому регіонів.

Висновки. Залучення альтернативних джерел фінансування до місцевих бюджетів є важливим елементом стратегії фінансової стійкості громад. Вдосконалення законодавчої бази, розвиток механізмів муніципальних запозичень, державно-приватного партнерства, грантового фінансування та використання сучасних цифрових технологій дозволить значно розширити фінансові можливості місцевих бюджетів. Крім того, необхідно розвивати інституційну спроможність органів місцевого самоврядування та активізувати співпрацю з міжнародними партнерами, що сприятиме підвищенню фінансової незалежності громад та забезпеченню їхнього сталого розвитку.

Література:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456- VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Адміністративно-територіальний устрій України: методологічні основи та практика реформування: монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. ред. В. С. Кравців. Львів, 2016. 264 с.
3. Возняк Г.В. Бюджетна політика розвитку регіонів України: сучасна парадигма та орієнтири подальших реформ. НАН України. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», 2016. 520 с.
4. Пелехатий А. О. Бюджетна політика у забезпеченні розвитку територій: концептуальні домінуючі та напрями модернізації : монографія. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 386 с.
5. Закон України «Про державно-приватне партнерство» № 2404-VI від 01.07.2010 р.

6. Про затвердження Порядку здійснення місцевих запозичень : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.02.2011 № 110. *Офіційний вісник України*. 2011. № 12. Ст. 512.
7. Про затвердження форм розрахунків під час здійснення місцевих запозичень: *Форми розрахунків при здійсненні місцевих запозичень, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 02.04.2024 р. № 171. Офіційний вісник України*. 2024.
8. Про затвердження Порядку надання місцевих гарантій: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.05.2012 р. № 541. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/541-2012-%D0%BF#Text>
9. Про затвердження форм розрахунків під час надання місцевих гарантій: Наказ Міністерства фінансів України від 02.04.2024 р. № 172.
10. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації здійснення місцевих запозичень, надання місцевих гарантій, управління місцевим боргом та гарантованим Автономною Республікою Крим, обласною радою, міською, селищною чи сільською територіальною громадою боргом: Наказ Міністерства фінансів України від 16.05.2024 р. № 239.
11. Про затвердження Порядку ведення Реєстру місцевих запозичень та місцевих гарантій: Наказ Міністерства фінансів України від 25.07.2012 р. № 866.
12. Про затвердження Порядку здійснення контролю за ризиками, пов'язаними з управлінням державним (місцевим) боргом: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2012 р. № 815.
13. Musgrave, R. A. (1959). *Theory of public finance: a study in public economy*.
14. Thießen, U. (2003). *Fiscal Decentralization and Economic Growth in High Income OECD Countries. Fiscal Studies*, 24, 237–274.
3. Voznyak, G. V. (2016). *Byudzhetna polityka rozvytku regioniv Ukrayiny: suchasna paradygma ta oryentyry podalshykh reform* [Budget policy for the development of the regions of Ukraine: a modern paradigm and guidelines for further reforms], DU «Instytut regional'nykh doslidzhen' imeni M.I. Dolishn'ogo NAN Ukrayiny», Lviv, Ukraine.
4. Pelekhayti, A. O. *Byudzhetna polityka u zabezpechenni rozvytku terytorii: kontseptualni dominanty ta napriamy modernizatsii* [Budget Policy in Ensuring the Development of Territories: Conceptual Dominants and Directions of Modernization]. Lviv: LNU im. Ivana Franka, 2019. [in Ukrainian].
5. Law of Ukraine on Public-Private Partnership № 2404-VI (2010, July 01). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [in Ukrainian].
6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2011). «On approval of the Procedure for implementing local borrowings». № 110 (2011, February 16) [in Ukrainian].
7. Ministry of Finance of Ukraine (2024). «On approval of forms of payments when implementing local borrowings» № 171 (2024, April 02). [in Ukrainian].
8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2012). «On approval of the Procedure for providing local guarantees». № 541 (2012, May 14) [in Ukrainian].
9. Ministry of Finance of Ukraine (2024). «On approval of forms of payments when implementing local borrowings» № 172 (2024, April 02). [in Ukrainian].
10. Ministry of Finance of Ukraine (2024). «On approval of the Methodological Recommendations on the Organization of Local Borrowings, Provision of Local Guarantees, Management of Local Debt and Debt Guaranteed by the Autonomous Republic of Crimea, Regional Council, City, Settlement or Rural Territorial Community» № 239 (2012, May 14) [in Ukrainian].
11. Ministry of Finance of Ukraine. *Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia Reiestru mistsevykh zapozychen ta mistsevykh harantii: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 25.07.2012 r. № 866*. (2012, July 25) [in Ukrainian].
12. Cabinet of Ministers of Ukraine (2012). «On approval of the Procedure for Maintaining the Register of Local Borrowings and Local Guarantees» 01.08.2012 r. № 815
13. Musgrave, R. A. (1959). *Theory of public finance: a study in public economy*.
14. Thießen, U. (2003). *Fiscal Decentralization and Economic Growth in High Income OECD Countries. Fiscal Studies*, 24, 237–274.

References:

1. Byudzhetnyy kodeks Ukrayiny: Zakon Ukrayiny [Budget Code of Ukraine: Law of Ukraine dated] vid 08.07.2010 r. № 2456–VI. Available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> [in Ukrainian].
2. Kravtsiv, V. S. (Ed.). (2016). *Administrativnoterytorial'nyy ustriy Ukrayiny: metodolohichni osnovy ta praktyka reformuvannya* [Administrative-territorial structure of Ukraine: methodological bases and practice of reforming]. Dolishnyi Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

Summary. The possibilities of attracting alternative sources of financing for territorial communities for the rapid recovery of the territories of Ukraine were studied. The legislative framework regulating the mechanisms of municipal borrowing was considered. It was proposed to introduce a system for assessing the creditworthiness of local budgets, which should include the total amount of local debt, the ratio of debt payments to own income, the amount of the community's own income, the budget deficit or surplus, the community's investment activity, the dynamics of the gross regional product, the level of employment and unemployment, economic diversification, experience in working with credit resources and the quality of strategic planning. The need to form levels of community creditworthiness with each community assigned to one of these levels was noted, and the gradation of levels is proposed to be established from A (high creditworthiness) to D (default level). It is proposed to create special funds at the regional level to guarantee the return of loans under the management of regional state administrations to strengthen the ability of communities to use credit resources from international donors. The principles of a modern economic model of territorial development based on public-private partnership are determined and an economic model of development (restoration) of territories based on public-private partnership is proposed. The main advantages of the economic model based on PPP are established, namely: optimization of budget expenditures, growth of employment and economic activity, minimization of corruption risks, development of innovations and digital solutions. The possibilities of grant financing and provision of humanitarian assistance to territorial communities are investigated. The DREAM (Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management) platform is considered as a tool for submitting guarantee applications and selecting investment projects.

Keywords: local governments, territorial communities, development of territorial communities, financial capacity, alternative sources of financing, local borrowing, public-private partnership.